

■ Tanszékterv a JATE-n

Nem spanyol, hispanisztika

A József Attila Tudományegyetem bölcsészkarán három éve van spanyol szak. Ahhoz viszont, hogy diplomát is adhassanak, *tanszékké kell válniuk*. Mára – úgy tűnik – sikerült megteremteni a személyi és tárgyi feltételeket.

A spanyol képzés magva, a Latin-Amerika Története Kutatócsoport 1982-ben jött létre. 1989-ig a kutatócsoport tagjai a történetképzésben vettek részt, szemináriumokat vezettek, speciális kollégiumokat tartottak. Tevékenységük ezután kibővült; az ELTE után másodikként a JATE-n is elindult a spanyol nyelv-tanítók képzése. A kutatócsoport két oktatóval és egy nyelvi lektorral bővült. Az első hallgatói csoport az 1990/91-es tanévben indult, tagjai bölcsészhallgatók voltak, akik egy nulladik éves nyelvi képzésen vettek részt. A második első évfolyamon már megjelentek érettségizett diákok is; Szegeden a *Deák gimnáziumban folyik spanyol oktatás*. Most a spanyol tanárskoron 22 hallgató tanul, tavaly ősszel pedig 112-en jelentkeztek a nulladik évfolyamra. A tanári gárdát jelenleg 5 nyelvtanár, 3 történész és a lektorok alkotják.

Ilyen körülmények között a nyelvi és a kutatócsoportból egy olyan *Hispanisztika Tanszék kialakítását tervezik*, amely a nyelvtanári képzést az alapidiploma keretében, hagyományos és más egyetemeken is ismert gyakorlat szerint végezné, ám a későbbiekben a spanyol nyelv és civilizáció (irodalom, történelem, néprajz, szociológia, politológia) oktatás néhány európai országban már ismert modelljéhez lenne hasonló.

Ugyanakkor azoknak a diplomát szerzett történészeknek, akik ilyen irányba kívánják tanulmányaikat folytatni és megfelelő nyelvismerettel rendelkeznek, *lehetővé kívánják tenni a hispanisztika speciális képzést*.

A tanszékké válás egyik fontos feltétele a könyvtár – a kutatócsoport a Tempus-program keretében 7 millió forintnyi devizát költöttek a szükséges könyvek és folyóiratok beszerzésére. Elkészültek az egyetemi jegyzetek és olvasókönyvek is.

A tanszékalapításról először a kari majd az egyetemi tanács foglalt állást, végül a minisztérium adja ki az engedélyt.

Keczer

MKK-ülés Szegeden

Taggyűlést tartott tegnap este az Ifjúsági Házban a Magyar Kulturális Kamara Szegedi Önálló Tagozata. *Kriszár Miklós*, az MKK országos titkára számolt be a szervezet eddigi tevékenységéről, melyben érintette a privatizáció, az

EXPO, a vállalkozások, az érdekképviselőket ügyét a kultúra vonatkozásában és szolt a vidéki tagozatok működésének szükségességéről. A kamara megvitatta Szeged város hosszútávú fejlesztési koncepciójának kérdését is.

■ – Aztán mihez kezd majd Kanadában? – kérdezte tőlem a kanadai konzul 1984 nyarán, Budapesten.

– Megismerkedem Faludy Györggyel! – válaszoltam.

– Faludyval? – nézett rám mosolyogva. – Irigylem érte magát! – mondta, majd beütötte a vízumot útlevelembe.

■

■ **Gyurka bácsi, hogyhogy nincs lakása?**

– Demszky jó barátom, azért nem ad nekem. Egyet ugyan felajánlottak egy panelház kétszázadik emeletén, de oda még a könyveim sem fértek volna el. Bár azokról már egyéb módon is gondoskodtak: minthogy nem voltam hajlandó alávetni magam egy 1952-es kommunista rendeletnek, amelynek alapján Kanadából való hazatelepülésemkor 1500 kötetből álló magánkönyvtáramat szerzők, címek, kiadási helyek és időpontok szerint lajstromoznom kellett volna, a mai napig vámraktárban hevernek. Írtam ugyan Kupának, hogy ez marhaság, ezenfelül demokráciaellenes, a füle botját sem mozdította. Dehát ez csak az egyik oldal, hiszen boldog vagyok, hogy ilyen nagy szeretettel vesztek körbe engem, mint általában Magyarországon a fiatalok. Nagy öröm számomra, amikor látom, hogy tizenéves diák a földalatti verseimet olvassa, vagy hogy az útszéli kocsmában a paraszt Villonomat bújja. Amikor Pécsen tartottam előadást, az éj leple alatt egy egyetemista felmá-

szott a villámhárítón, és letett egy almát szállodai szobám ablakába, hálából a verseimért.

(Az egyik magyar színház dramaturgja a könyvtárból kivett Faludy kötetet dedikálta a szerzővel. Mikor a könyvet visszavitte, kérte a könyvtárost, hogy az időközben egyedülállóvá vált kötetet ne adják kölcsönbe többet, nehogy valaki elorozza. „Aki Faludyt olvas, az nem lop!” – válaszolt vérfagyasztó kedvességgel a könyvtáros hölgy.)

■ **Mi volt életének legnagyobb vágya?**

– Szerettem volna egy pici házat a Rózsadombon egy hatalmas kerttel, azon a környéken, ahol gyerekkoromban sokat sétáltam, és néztem a parkot, ahonnan csókák szálltak fel. Szerettem volna naponta gyalog lejárni a pesti egyetemre, és ott fiatalokat tanítani. Szerettem volna egy héten két este nyitott házat tartani, amikor bárki betérhetett volna hozzám.

■ **Mi valósult ebből meg?**

– Semmi.

(Amikor hazatelepült, elhatározta, hogy egyszer beszélni fog Vida Ferencel, a vérbíróval. Felütötte a pesti telefonkönyvet, ahol több Vida Ferenc is volt. Találomra felhívta a leggazdagabb környéken lakót. Női hang szökött bele. „Jónapot kívánok, Nagy Imre gyilkosát keresem”, mondta Faludy. „Pillanat türelmet kérek, rögtön szólok neki”, válaszolt a hölgy.)

■ **Nyitrai Illés Bendegúz** mv. alakítja a Baka-darabban a Kamaszt. Nem, nem alakítja, rossz a szó; ahogyan van, jár, beszél, létezik – ő „a” kamasz. A mozdulatok, a gesztusok, a tekintet, a hanghordozás hitelességéről annak lehetnek igazán fogalmai, aki testközelből ismer mai tinédzsereket. Ám aki csak hajdani pszichológiai tanulmányokból őriz emlékeket, az ő számára is meggyőző lehet ez az egységes, életes színpadi lét. Ilyen az ember ebben a sokat elemzett életrajz-kaszban, a labilitás korában: amikor a szülő iránti gyermeki ősbizalom már elveszett, viszont nem volt még idő a felnőtt megértő mód elsajátítására. Ilyenkor keveredik korpa közé az önértékelési zavarokkal küzdő, kialakulatlan személyiségű fiatal, mert hiányoznak a tapasztalatai jóról-rosszról, s olyan közeget akar, amelyben éppen reá van szükség, ahol fontosnak érezheti magát. Mint ez a darabbeli gyerek a vérengző Százados (Albert Gábor) besúgója között.

Dobos Kati (Anyá) gazdag színészi eszköztárából egyetlent választott: visszafogott, agyonfegyelmezett gesztusai, magára erőltetett szálfatartása, fojtott hangja szenvedélyeket és szenvedéseket rejteget. **Bicskey Lukácsra** (Vendég) szabott az űzött diák szerepe, csak a rázúduló „földöntúli” élmények idején érzi úgy – szükségtelenül –, hogy „rá kell játszani”. Bárha valóban, nem mindennapos dolog egy halott szűzzel szerelembe esni, s igazán nincs recept, hogyan kell elviselni ennek tudatát... **Fazekas Andrea** mv., a holdfényarcú föltámadott leány szerepében – nagyonis eleven szépségű. A furcsa pár „kezére játszik” a költői szöveg, a szép szerelmes vereszet, mely idéztetik a nási ágyban. S ez, már-már az ágy, megemelt szintjén van a játéktérnek, a **Molnár Zsuzsa** által hangsúlyozottan hétköznapi berendezett szobának.

Fények, árnyak, hangok

Stúdiószínházi ősbemutatók

Fotó: Nagy László

Olyan (gazdasági) helyzetben, amilyenben most – mindenivel együtt – a színházak leledzenek, nem lehet eléggé dicsérni a vállalkozó merészséget és a kulturális miszterionáriusi hevületet. Amely ahhoz szükséges, hogy egy színház ősbemutatókat iktasson a műsorrendjébe. De személy szerint a Szegedi Nemzeti Színház rendezőjének, Sándor Jánosnak is „benne van a keze”, hogy színpadot kapott a kítűnő, Szegeden élő költő, Baka István szomorújátéka, A korinthusi menyasszony, valamint Rózsa Pál kisoperája, A hang. Mindkét produkción átsüt az összes közreműködő odaadása: ki-ki a maga posztján lelkiismeretes munkát végzett. A végeredmény mégis hiányérzetet kelt.

A különös kettősség, a *misztikum és a realitás* folytonos egybejárása a Baka-darab legmarkánsabb jellemzője. Minden szereplő csupa titok és vaskos hétköznapiság. Az ember nem fekete, vagy fehér, jó, vagy rossz, hanem kiismerhetetlenül szövevényes „képződmény”: ösztönlény és észlány, érzelmek vezérelte kiszámíthatatlan, egyszersmind átlátszóan számító. Nincs nála érdekesebb. Ezért is majdnem mindegy a helyszín és az idő: hogy hol és mikor irtja magamagát, egyszersmind kapaszkodik tíz körömmel szalmaszába is – az életért.

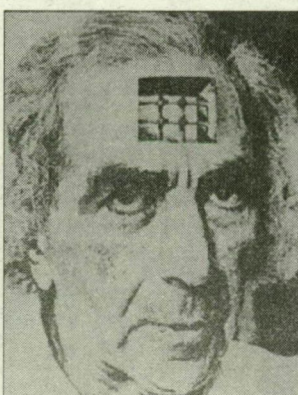
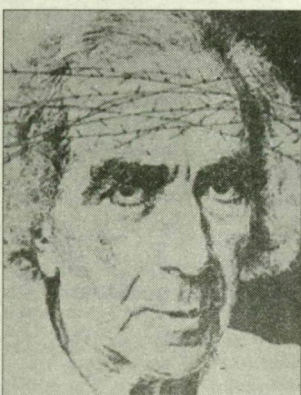
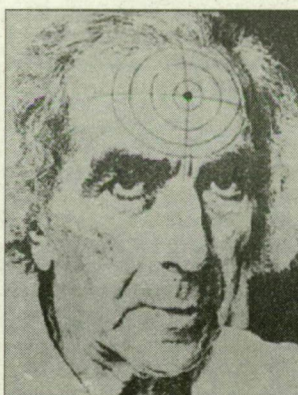
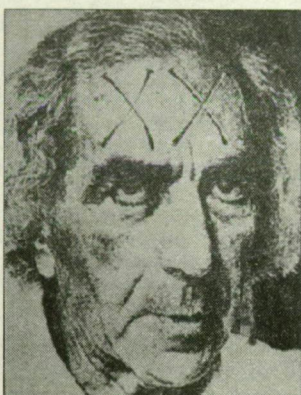
És ezért nem mindegy, hogy A korinthusi menyasszony színházi előadására vállalkozó alkotó miféle közvetítő eszközöket talál az időtlen sejtelmesség, a holdfényes titok és a kézzel fogható mindennapiság egyidejű, hiteles mutatóására. Nehéz ügy, az ember legszívebben azt mondaná: a film eszközei után kiált a darab... Sándor János világítási és hang- effektusokkal operált, ez utóbbiakkal meglehetősen közhelesen (például: kukorékol a kakas, tehát hajnalodik – és Korinthatnak újra a holtak birodalmában a helye; iszonyú kutya-, vagy farkasvonyítás hiva-

tott tükrözni a Vendég iszonyatát: halottal szeretkezett). Amennyire indokolható, hogy a nézőket fölültette a színpadra (érzékeljék közvetlenül a játékozó személyek testi-lelki intimitásait), ugyanúgy lennének érvek a fizikai távolság jótekonysága mellett is: a misztikus lebegést megérezkítő, elképzelhető színpadi trükkök igencsak hatásosak lehetnének. Így azonban ránkfröccsen az ajtófélfá takarásából öntött „eső” és „látjuk” a műanyag fal erejét, amint átrései magát rajta a halott lány...

Rózsa Pál László Ervin hangjátékára – A hang – írt zenének interpretálása összeszokott, tapasztalt zenekart is próba elé állít. A jóval könnyebb műfajokon edzett színházi zenekar Pál Tamás irányításával – örömteli meglepetésként – igen korrekt teljesítményt nyújtott. A kétszereplős mű szövegeit előadó Réti Csaba és Andrejsik István produkciója elé ugyanez a jelző illik. Minthogy a miniopera játékidéje úgyszólván arra sem elég, hogy a néző fölfogja, miről van szó, Sándor János jó érzékeléssel kiegészítő „elő-némajátékkal” és balettbetéttel dúsította a darabot, ám így sem tudta feledtetni: itt minden valószínűség szerint műfajtévesztésről van szó. Az egyetlen ötlet, vagy geg, amire Rózsa Pál zenét írt (a csak gépeket „fogalkoztató” gyárban oda nem illő hangot hall a mérnök, s miután leállítatja a közlekedést és az egész város életét, rájön, hogy a szívdobogását hallotta) nem elég ahhoz, hogy operai előadás műfaji követelményeinek eleget lehessen tenni.

S. E.

Faludy-szilánkok

Kass János illusztrációi

■ **Hol érezte a legjobban magát életében?**

– Egyszer egy óceániai szigeten jártam. Az ottlakók mind békés, kedves és lusta emberek voltak, általam soha másutt nem tapasztalt, hihetetlen toleranciával mások iránt. Amint az utcán sétálgattam egy benn-

szülöttel, egyszerre csodálatos tollazatú madarat vettem észre az egyik faágán. „Hogy hívják azt a madarat?”, kérdeztem. „Nincs más neve, csak az, hogy madár”, válaszolt kísértő. Néhány perc múlva egy másfajtajú, de nem kevésbé pompázatos tollú madarat lá-

tam meg, amint peckesen sétált a földön. „Ennek sincs saját neve?”, kérdeztem a férfit. „Dehogyan nincs”, mondta, majd a bennszülöttek rettenetes nyelvén egy szót ejtett ki. „Árulja el nekem, hogyhogy az egyik madárnak van neve, a másiknak nincs?”. néztem rá kérdően. „Nézze Mr. Faludy: a mi népünk a végtelenségig kényelmes, és éppen ezért praktikus. Mi kizárólag azoknak a madaraknak adunk nevet, amelyeket megeszünk.”

(Mikor Faludy kiszabadult Recskről, rovott múltja miatt sehol nem kapott munkát. Egy napon felhívta Illyés Gyula. „Gyurkám, itt az írószövetségben, mint Te is tudod, a kommunisták beültek az összes angol, francia és német műfordítói pozícióba. De alkalmazni tudnánk Téged, mint svéd, dán és norvég műfordítót.” Faludy meglepetten válaszolt: „De hiszen én svédül, dánul és norvégül egy kukkot sem tudok!” Illyés lehallított hangon válaszolt: „Mindhárom nyelvből hajszálpontos német fordítások vannak a könyvtárban. Te lefordítod németből, aláírod hogy norvégből fordította Faludy György és figyeld meg, hogy a szaklektorod, aki szintén a börtönből szabadult, mindent szolgáiban aláír majd és menekülni fog előled, nehogy rájöjj, hogy egyik nyelven sem ért.”)

– A magyar nyelv alkalmatlan a filozófiára, hiszen a mi filozófiai nyelvünk, sőt tovább, elképzelésünk oly gyenge,

hogy amikor filozófiáról beszélgetek, angolul jobban ki tudom magam fejezni, mint magyarul, jöllehet, magyarul jobban tudok. A magyar nyelv versre való, sokkal inkább mint bármelyik másik nyelv. Angolban van kétezer rím, magyarban van kétmillió. Az egyik leghíresebb angol költő asztalán rímshóttár volt. Amikor megláttam, gonoszul vigyorogtam. Képzeld el egy rímshóttárt Kosztolányi Dezső avagy József Attila asztalán. Lehetetlenség!

■ **Mit gondolt Gyurka bácsi a vallásokról?**

– Soha nem értettem, milyen alapon gondoljuk azt, hogy Isten minden apróbb-cseprőbb dologban beleszóll majd az életünkben. Igen megfoghatatlan a kereszténységben az is, hogy Isten akkor bocsát meg csak nekünk, ha elébb megöljük egyszülött fiát. Ám boldog vagyok, ha tiszta szívű, szelíd lelkű keresztény fiatalok jönnek el hozzám. Jölesik a vén költőnek látni őket az egyházi középiskolai rémuralmi törekvéseivel szemben.

(Faludy György – akivel mindannyian zavarban vagyunk, mint a zavaró, akihez Michelangelo jelentkezik kerítést festeni – március 3-án Szegedre látogat, és este 7 órakor a JATE aulájában találkozok híveivel. Az önkéntes adományokból előbbutóbb összejön talán egy lakásra való a költőfejedelemnek.)

Varnus Xaver